

KOMMUNTEAMET

MEDLEMSINFO 4/2009

December 2009

Innehåll

Hårda avtalsförhandlingar att vänta!	sid. 1
Även kommuner i kris måste se framåt	sid. 2
Slösar kommunerna?	sid. 2
Arbetskyddsval i kommunerna hösten 2009	sid. 2
Aktuellt inom tekniska sektorn	sid. 4

Hårda avtalsförhandlingar att vänta!

När årsskiftet och avtalsperiodens slut närmar sig ökar aktiviteten vad beträffar den kommunala sektorns avtalsförhandlingar. Konstellationerna har förblivit oförändrade och detta gäller säkert också när man går in i de egentliga avtalsförhandlingarna.

Kommunarbetsgivaren kräver krismedvetenhet och en synnerligen låg nivå på löneförhöjningarna av löntagarorganisationerna. Kommunekonomin framtid ser dystert ut under de kommande åren. Arbetsgivarsidans centrala påverkare Finlands näringsliv EK håller hårt i tyglarna när det gäller den privata sektorns avtal. Målet är att man inte ska gå över den löneförhöjningsnivå på 0,5 % som introducerades i början av hösten.

Arbetstagarna inom den kommunala sektorn vill ha löneförhöjningar. De förhöjningar som man kom överens om i löneprotokollet 2007 för Tehys medlemmar under åren 2010–2011 gör situationen speciell. Övriga organisationer inom den kommunala sektorn kräver motsvarande förhöjningar, särskilt de yrkesgrupper som domineras av högt utbildade kvinnor.

Erkki Kangasniemi, ordförande för vår förhandlingsorganisation FOSU,

gick i november ut i offentligheten och krävde att likalönsprogrammet enligt regeringsprogrammet fullföljs i fråga om branscher som domineras av högt utbildade kvinnor inom den kommunala sektorn. Kangasniemi kräver att staten går med i detta på samma sätt som i de kommunala avtalen 2007.

Information och organisationsberedskap stödjer målen

För att avtalsmålen ska avancera krävs att organisationen har en stark vilja och förmåga att föra fram sin vilja och styrka. Framför allt i den nuvarande ekonomiska och arbetsmarknadspolitiska situationen förutsätter bättre fördelar eller löneförhöjningar organisationsstyrka.

Tidsgränserna kan bli snäva under de framtida förhandlingarna. Den kommunala sektorns avtal går ut 31.1.2010. Om nya avtal inte har fåtts till stånd före det, börjar en avtalslös tid. Om förhandlingarna inte leder till något resultat, försöker man ge eftertryck åt kraven genom att hota med strejk. Stridsåtgärder vidtas 4–6 veckor efter att den avtalslösa perioden börjat.

Organisationsstyrka betyder inte

bara strejk. Organisatorisk trovärdighet består av trovärdiga mål, en fungerande organisationsstruktur och en engagerad medlemskår. Organisationsstyrka kan också visas genom insändare, medlemsmöten och manifestationer. Strejk är ett så dyrt konfliktvapen och utgången så ovisst att det krävs tunga skäl för att tillgripa det.

Förbundens organisationsberedskap inom den kommunala sektorn utvecklas nu effektivt tillsammans med övriga AKAVA-förbund. Målet är att kunna uppträda trovärdigt i de olika förhandlingsfaserna.

Aktuell information är av största vikt under förhandlingarna. Följ med det egna förbundets webbsidor och tidningarna. Också infobladet Kommunteamet och webbplatsen www.kuntatiimi.fi följer med situationen.

Jaakko Korpisaari
ombud
Akavas Special-
organisationer

Även kommuner i kris måste se framåt

Höjd sysselsättningsgrad är den bästa medicinen mot kommunernas ekonomiska trångmål säger Akavas forskningschef Eugen Koev.

Akavas forskningschef Eugen Koev är bekymrad för kommunernas ekonomiska trångmål. Om inte sysselsättningen förbättras och den ekonomiska tillväxten påskyndas, hotas kommunerna av en svår finansieringskris som gör att de blir tvungna att skära i servicen.

Koev tror inte på några betydande skattehöjningar, eftersom en stor skattebörda äventyrar konkurrenskraften och den ekonomiska tillväxten.

- Det absolut bästa alternativet är att sysselsättningsgraden höjs så snabbt som möjligt efter den ekonomiska krisen. Då kan man upprätthålla offentlig service av god kvalitet utan en alltför hög skattebörda som utmanar den ekonomiska tillväxten och sysselsättningen.

De flesta andra EU-länder har för närvarande ännu större problem med att balansera den offentliga ekonomin än Finland. Detta ger ingen orsak att förringa våra egna problem, påpekar Koev.

- Finland drabbas av utgiftstryck inom den offentliga ekonomin som beror på den åldrande befolkningen redan under de följande tjugo åren,

dvs. tidigare än övriga Europa. Detta betyder att det inte finns mycket tid. Vi måste mycket snabbt hitta lösningar som förbättrar den offentliga sektorns finansiella ställning.

Strikt prövning när den offentliga servicen utvidgas

Förutom depressionen och den åldrande befolkningen är en utmaning för kommunerna enligt Koev också

- *Kommunerna borde under alla förhållanden se om sin konkurrenskraft som arbetsgivare, säger Eugen Koev.*

att medborgarna har vant sig vid allt högre klassigare offentlig service under de senaste decennierna. Sannolikt väntar sig många att utvecklingen ska fortsätta i samma riktning.

Enligt Koev är man i fortsättningen tvungen att vara mera restriktiv med att fatta beslut som utvidgar den offentliga servicen. Också trycket på att den offentliga välfärdsservicen ska uppvisa bättre resultat och effektivitet ökar.

Med snabbare ekonomisk tillväxt och högre sysselsättning kan största delen av de kommande tilläggsutgifterna täckas, men knappast alla. Också servicestrukturerna måste rationaliseras.

Gemensamma kvalitetskriterier för servicen

Koev vill också förbättra koordineringen av den offentliga ekonomin. Staten och kommunerna borde förstå varandra bättre.

- Den pågående krisen är ett synnerligen tråkigt exempel på vad statens och kommunernas bristande koordinering i värsta fall kan leda till. Staten vågar inte stödja kom-

Slösar kommunerna?

Kommunernas utgifter började öka på 2000-talet efter det återhållsamma 90-talet. Lokalförvaltningens totala utgifter i förhållande till bruttonationalprodukten steg med ca 2,5 procentenheter till 19,7 % från 2000 till 2008. Nu när ekonomin krymper under den pågående krisen och den offentliga servicen samtidigt förblir nästan oförändrad, torde andelen nästa år stiga till 22 %, dvs. inemot nivån under de förra depressionsåren.

En av de viktigaste orsakerna till utgiftsökningen är att under 2000-talet ställdes kommunerna inför flera lagstadgade reformer som förbättrade servicekvaliteten och servicenivån men som belastar kommunekonomin. Å andra sidan har kommunerna i det finländska systemet också rätt stor makt att besluta hur

servicen ordnas och vilka investeringar som de gör.

Det är dock omöjligt att bedöma resultatet och kostnadseffektiviteten hos kommunernas verksamhet, eftersom det inte finns några allmänt godkända indikatorer för att beskriva verksamhetens resultat.

Exempelvis så har den offentliga servicens produktivitet försämrats enligt Statistikcentralen. Det är dock lätt att ifrågasätta mätarens validitet bl.a. därför att den inte beaktar servicens kvalitet tillräckligt.

En sak är dock säker. Utgiftsökningen kan inte skyllas på några väldigt stora löneförhöjningar. Senaste runda gav goda förhöjningar, men under perioden 2000-2008 steg lönerna inom den kommunala sektorn långsammare än förtjänstnivån hos alla löntagare. ■

Eugen Koev

munekonomin så mycket som man borde, efter man är rädd för att ge kommunerna ett intryck av att det är bara att köra på. Kommunerna blir därför tvungna att höja skatterna, skjuta fram investeringar, permittera folk och skära i servicen. Samtidigt tar de bort en betydande del av effekten hos statens stimulanssträngningar, beklagar Koev.

Problemet kärna ligger enligt Koev däri att staten och kommunerna inte har några gemensamma mål eller mätare.

Statens uppskattningar av olika åtgärders kostnadseffekter på muneekonomin är systematiskt lägre än kommunernas egna uppskattningar.

Kommunerna satsar åter inte nödvändigtvis på just de objekt som de borde ur statens synvinkel - lokala intressen har ofta företräde.

- Akava anser att minimikvaliteten på den service som kommunerna ansvarar för borde definieras tillräckligt exakt. Det är inte lätt men

absolut nödvändigt för att kommunernas och statens åsikter ska bli enhetligare och den offentliga sektorns ekonomiska politik koordineras bättre.

- En definition av kvalitetskriterierna för servicen är i en nyckelposition också när kommunerna utvecklar sin verksamhet. Om kvalitetskriterier saknas kan en resultatförbättring grovt taget ses endast som att belastningen på personalen ökar eller som att servicen körs ner.

Konkurrenskraftiga löner i kommunerna

Lönerna är den centrala frågan för muneekonomin och aktuell nu när avtalsförhandlingarna inleds vid det kommunala bordet. Den ekonomiska krisen påverkar oundvikligen löneförhandlingarna, ändå borde man också i en kris se framåt, påpekar Koev.

- Efterfrågan på den service som kommunerna ansvarar för ökar och

för att producera den krävs ett stort antal högutbildade, välmotiverade arbetstagare. Kommunerna måste under alla förhållanden säkerställa att deras löne- och anställningsvillkor är konkurrenskraftiga i förhållande till den allmänna arbetsmarknaden. Endast på detta sätt säkerställs tillgången på arbetskraft i framtiden.

Det är ett i vida kretsar erkänt faktum att högutbildade arbetstagare inom den kommunala sektorn är underavlönade i förhållande till kraven och ansvaret i deras uppgifter. Under föregående runda rättades lönesnedvridningen till genom att pengar styrdes till kommunala branscher som dominerades av högutbildade kvinnor.

- Lösningen var ett viktigt steg i rätt riktning, men fortfarande inte tillräcklig, bedömer Koev. ■

*Anna Joutsenniemi
kommunikationschef
Akavas Specialorganisationer*

Strejkrätten hör till arbetslivets grundrättigheter

Tjänsteinnehavarnas strejkrätt snävare än arbetstagarnas.

Rätten att strejka är en av tjänsteinnehavarnas och arbetstagarnas grundläggande rättigheter. Tjänsteinnehavarnas strejkrätt är något snävare än arbetstagarnas. Grunden för begränsningen av strejkrätten är att trygga viktiga samhällsfunktioner samt medborgarnas liv och hälsa även under arbetskonflikter.

Tillåtna stridsåtgärder för tjänsteinnehavarnas del är strejk och från arbetsgivarens sida lockout. Dessutom kan stridsåtgärderna riktas endast mot sådant som är föremål för avtal, t.ex. löner, arbetstid och semester. Arbetstagare och också inleda sympati- eller politiska strejker, för tjänsteinnehavarna är sådana olagliga.

Den avtalsbaserade fredsplikten gäller både tjänsteinnehavare och arbetstagare. Det betyder att man inte får inleda en arbetskonflikt om

anställningsvillkoren medan kollektivavtalet är i kraft.

Enligt tjänstekollektivavtalslagen får en tjänsteinnehavare delta i en strejk endast med stöd av en tjänsteinnehavarförenings beslut. För arbetstagare förutsätts inget motsvarande beslut i arbetskollektivavtalslagen. Den organisation som inlett strejken beslutar vilka tjänsteinnehavare och arbetstagare som berörs av strejken. När arbetskonflikten baserar sig på en organisations beslut kan den inte innebära några disciplinära eller andra påföljder för personmedlemmarna.

Arbete som berörs av strejk utförs inte

Under en strejk får inga arbetsuppgifter som berörs av strejken utföras. En tjänsteman eller arbetstagare

som inte omfattas av strejken är inte skyldig att utföra uppgifter som berörs av en laglig arbetskonflikt (neutralitetsrätt). En tjänsteman som står utanför strejken ska dock fullgöra sina normala tjänsteplikter, och dessutom kan han eller hon vara skyldig att utföra skyddsarbete. Med skyddsarbete avses arbete som det är nödvändigt att utföra för att förhindra att medborgarnas liv och hälsa äventyras eller för att skydda egendom. Den som står i arbetsavtalsförhållande kan inte beordras i skyddsarbete.

Till den som berörs av en arbetskonflikt erläggs inte lön eller andra ekonomiska förmåner under arbetskonflikten. En tjänsteman har dock rätt att använda sin tjänstebostad. ■

*Kati Virtanen
jurist, Finlands juristförbund*

Aktuellt inom tekniska sektorn

TS-arbetsgruppen har inlett sitt arbete i Kommunernas hus. Under de två möten som redan hållits har arbetsgivarsidan fört fram sina synpunkter på hur avtalet borde utvecklas.

Arbetstagarparterna har ännu inte konkret fört fram sina mål, eftersom största delen av förbunden fortfarande håller på att bearbeta dem. Med gemensamma målsättningar försöker man också få mera kraft till förhandlingsbordet i det skede då de konkreta förhandlingarna inleds.

För närvarande förs relativt öppna diskussioner. Olika synpunkter kartläggs utan att saker och ting ”spikas”. Arbetsgivaren är särskilt intresserad av att utveckla lönerna så att en större del av lönen bestäms på grundval av den person-

liga prestationen. Dessutom vill arbetsgivaren ha ett avtal som omfattar flera år. I dessa tider kan det dock vara klokt att hålla sig till ett kortare avtal, eftersom konjunkturen snabbt kan börja utvecklas i ny riktning. Man bör också komma ihåg att i förhandlingssituationer är det vanligt att kika ”över staketet till grannens sida” och se vad andra har för åsikter.

Med kännedom om det nuvarande marknadsläget är det ingen lätt uppgift som vi står inför. Inom den kommunala sektorn lever man just nu i väntans tider. Den verkliga spelöppningen låter kanske vänta på sig tills närmare årsskiftet. ■

*Kai-Tapani Wahlberg
ombud*

Teknikens Akademikerförbund TEK ry

År 2010 utkommer det första Kommunteamet i mars.
Kom också ihåg www.kuntatiimi.fi

FÖRBUNDENS OMBUD FÖR DEN KOMMUNALA SEKTORN

Agronomförbundet

Mari Raininko, ombud
tfn (09) 2511 1642
mari.rainiko@agronomiliitto.fi
www.agronomiliitto.fi

Akavas Specialorganisationer

Jaakko Korpisaari, ombud
tfn 0201 235 363
jaakko.korpisaari@akavanerityisalat.fi
www.akavanerityisalat.fi

Driftingenjörförbundet i Finland rf DIFF

Nina Norrman, tf. verksamhetsledare
tfn (09) 47 677 346
nina.norrman@diff.fi
www.diff.fi

Akademiska Naturvetarförbundet LAL

Suvi Liikkanen, ombud
tfn (09) 2511 1663
suvi.liikkanen@luonnontieteilijat.fi
www.luonnontieteilijat.fi

Forstmästareförbundet

Tapio Hankala, verksamhetsledare
tfn (09) 6840 8112
tapio.hankala@metsanhoitajat.fi
www.metsanhoitajat.fi

Finlands Arkitektförbund SAFA

Tapani Wahlberg, ombud
tfn (09) 2291 2208
tapani.wahlberg@tek.fi
www.safa.fi

Finlands Ekonomförbund SEFE

Kosti Hyypä, ombud
tfn 0201 299 253
kosti.hyypa@sefe.fi
www.sefe.fi

Finlands Juristförbund

Kati Virtanen, jurist
tfn (09) 8561 0346
kati.virtanen@lakimiesliitto.fi
www.lakimiesliitto.fi

Statsvetarnas Förbund i Finland SVAL

Arja Laine, ombud
tfn (09) 6850 8020
arja.laine@sval.fi
www.sval.fi

Teknikens Akademikerförbund TEK

Tapani Wahlberg, ombud
tfn (09) 2291 2208
tapani.wahlberg@tek.fi
www.tek.fi

Tradenomiliitto TRAL

Esa Schön, ledande jurist
Tfn 020 155 8808
esa.schon@tral.fi
www.tral.fi

Miljöspecialisternas centralförbund MCF

Arja Varis, intessebevakningschef
tfn (09) 6226 8510
arja.varis@ykl.fi
www.ykl.fi